

archivum: ST

8

Nagyméltóságú Miniszter Ur !

Kegyelmes Uram !

Folyó év január havában Nagyméltóságod utasításá-
ra Pogány Móric műépítésszel együtt Párisba utaztam az ottani
Collegium Hungaricum számára a követség által ajánlott telek
ügyében. Magammal vittem Nagyméltóságodnak 440-40 sz. a.
19-1929
ugyane tárgyban báró Villani Frigyes párisi m.kir. követ úrhoz
intézett átiratát. Eljárásom eredményét, amelyet élszóval mind
eddig csak vázlatosan volt alkalmam jelenteni, legyen szabad
ezen az uton tisztelettel előterjeszteni.

Mindenekelőtt felkerestem a Rue Pierre Nicole-ban
a követségnek ajánlott telket. Az utca csendes, de igénytelen.
Az északi vége könyökben fordul és ez lehet az egyik oka annak,
hogy aránylag kis forgalmú. Az utca déli torkolata a Boulevard
de Port Royal-ra nyílik, amely lármás, nagyforgalmú kültekki
jellegű ut.

Semmiestre sem olyan megoldás, amelyért meggyő-
ződéssel, habozás nélkül lehet vállalni a felelősséget. A kö-
vetségnek egyéb ajánlata nem volt.

Mielőtt állástfoglaltam volna, újból meglátogattam
a Cité Universitaire-t. A Cité Universitaire eddig azért nem
volt kombinációban, mert francia részről különféle elvi nehézsé-
geket támaszthattak. Az azóta eltelt időben azonban a fran-
ciák összes ellentétes elvi álláspontjukat kénytelenek voltak
feladni. Nagyméltóságod elsősorban postgraduáltakat részesít
a külföldi ösztöndíjakban. A franciák azt mondták, hogy ez
egyetemi hallgatók városa. Ezzel szemben a kanadai és a japáni

házban, amelyek már működnek, egyetemi tanárok és más postgraduáltak vannak állandóan és csaknem kizárólag. Magyméltóságod ösztöndíjban művészeket is kíván részesíteni. Eleinte ezzel szemben is támasztottak akadályokat. Most azonban már magukban a francia pavillonokban is vannak művészek és az épülő hollandi pavillonban is lesznek műternek. A harmadik ellentét az volt, hogy magyar tudományos intézetet is tervezni méltóztatik a kollégiumon kívül, amit szintén elleneztek. Ezzel szemben ma már megnyílt a telepen a francia Institut d'agronomie, amelyben kollégiumon felül tudományos dolgozó helyiségek is vannak. Ekként tehát az elvi akadályok mind elhárultak és annak a lehetősége állott elő, hogy ha helyesnek méltóztatik találni, elveink fenntartásával térjünk vissza a Cité Universitaire-beli megoldásra.

Figyelembe kell továbbá venni azt is, hogy a Cité Universitaire, amely korábban csak bizonytalan terv volt, időközben annyira fejlődött, hogy az eredeti terv teljes megvalósulása most már nem lehet vitás. 1800 ágy 14 nemzet házában már is üzemben van, vagy az építkezés már folyik, illetve biztosítva van. A közös intézményeket pedig a Rockefeller Alapítvány vállalta. Az építkezés olyan mértékben halad, hogy megfelelő telek, amelyen a magyar kollégium méltóan volna elhelyezhető, már csak kevés áll rendelkezésre. Pogány Móríc a mellékelt vázlaton tünteti fel azt a telket, amely fekvésénél és szomszédainál fogva legmegfelelőbbnek látszott az építész szemében. Ez a telek a francia Deutsch de la Meurthe féle alapítványú intézetre nézne és a lengyel és monakkoi telek közt volna, az összes épületek között előnyös elhelyezésben. Még jobb elhelyezésnek látszott az, amely a Nagybritannia által a leendő központi épület mellett lefoglalt teleknek felszabaduló része volna, amely azért szabadult fel, mert mint megtudtam, az angolok túl nagy telket foglaltak le, amelynek egyrészéről le mondanak. Akkor azonban az alapítvány titkára azt az információt adta, hogy arról a telekről

szó nem lehet. Mint Müller Lipót f. évi február hó 1-én kelt mellékelt levelében jelenti, Honorat volt miniszter, az alapítvány elnöke, Müller előtt olyan nyilatkozatot tett, hogy ha ez az angolok melletti telek minket valóban érdekel, ő is segítene annak megszerzésében. Tehát ez a telek is kombinációba jöhet, ami az előbbinél is jobb fekvésű és politikai szomszédsága is igen kellemes volna.

A Cité Universitaire-beli elhelyezkedés tekintetében a döntés azért volna sürgős, mert ez a két utolsó telek látszik csak építészeti és presztizs szempontokból megfelelőnek. Ezeket pedig valószínűleg hamarosan le fogják foglalni, rezerválásokra pedig az alapítvány elnöksége nem vállalkozik.

Bátorkodom a figyelmet arra a helyzetre felhívni, hogy mint már többször megállapítottuk, a francia kormány és a tudományos közvélemény egyaránt a legnagyobb támogatásban részesíti a Cité Universitaire-t, és ezért mintegy nemzeti hűség kérdése szemükben az, hogy valamely nemzet annak keretében helyezkedik-e el. A szembehelyezkedés ezzel a megoldással tehát csak oly módon indokolt, ha helyette olyan más megoldás jön létre, amelynek indokoltsága és stilusa evidens és mindenkit könnyen meggyőz. Ez könnyű volt addig, amíg a Collegium Hungaricum eszméjének a Cité Universitaire-étől eltérő felfogását állítottuk szembe. Ez ma már, mint fentebb kifejtani szereucsem volt, nem áll meg, mert a Cité Universitaire a korlátozásokat elejtette. Marad két más indok. Az egyik az a jogi érv, hogy a Cité Universitaire-ban a telek az alapítvány tulajdona marad, viszont mint azt eddig érvényesíteni méltóztatott, a magyar beruházások csak a magyar állam tulajdonát alkotó területen lehetségesek. Ez törvényeinkben ugyan kifejezetten kimondva nincs, de használható érv. A másik indok az, hogy a Cité keretén kívül létesítjük a kollégiumot, de annak akkor egyetlen indokolható helye a Sorbonne szomszédsága, mert azt mondhatjuk, hogy a Cité Universitaire a város szélén van és indokoltabb a

Sorbonne mellett letelepedni. A Rue Pierre Nicole-ban a követésnek ajánlott telek ellen egyébként való rossz beékeltségén kívül a fő érv az, hogy aránylag távol van a Sorbonne-tól, az ott való építkezés tehát mindössze azt a negativumot bizonyítaná, hogy nem akarunk a Cité Universitaire-be menni, de nem jelentene vele szemben pozitívumot, valamely más értékes elgondolást, mint volna a Sorbonne környéke. Kénytelen vagyok azonban ebben az összefüggésben rámutatni arra, hogy a Cité Universitaire-ben való építkezés esetén a telek nem kerülne pénzbe, viszont a Sorbonne környéke elég drága és ott megfelelő telket nem könnyű szerezni.

II. Bátorodom egyuttal felhívni a figyelmet arra, hogy a francia képviselőház naplójának a külügyminisztérium által megküldött mellékelt 1929. évi december hó 5-iki száma szerint az École des Langues Orientales Vivantes-en Sauvageot Aurél részére finn-ugor tanszék létesítését sürgetik, amely úgy látszik, a közel jövőben meg fog valósulni.

A fentiek alapján tisztelettel kérem Nagyméltóságod kegyes döntését abban a tekintetben, hogy a Cité Universitaire-ben a megfelelőnek tekinthető telek egyikének megszerzése iránt az eljárás meginduljon-e, mert tekintetben sürget a telkek kelendősége. Ha a Cité Universitaire-n kívül a Sorbonne körüli megoldás mellett méltóztatik állástfoglalni, az nem látszik időhöz kötöttnek.

Fogadja Nagyméltóságod mély tiszteletem kifejezését.

Budapest, 1930. évi április hó 8-án.

miniszteri tanácsos.